

Vicenç Altaió (Santa Perpètua de Mogoda, Vallès Occidental, 1954) ha aplegat tota la seva poesia, publicada en llibre, esparsa en diverses publicacions i catàlegs, i també inèdita. El volum es titula *Massa fosca (Poesia 1978-2004)* i ha estat publicat per l'Editorial Moll. Altaió és director del centre KRTU de la Generalitat de Catalunya, ha dirigit nombroses exposicions de tema artístic, literari i científic, i també ha coordinat els Anys Miró, Pla i Dalí.

—Comencem pel títol. Per què *Massa fosca*?

—És un títol de doble sentit. D'una banda, fa referència a una poesia voluntàriament fosca i entesa pel lector de l'època amb un punt d'hermetisme. Per tant, amb ironia i sense complexos, aixeco la bandera de la dificultat com a eina de coneixement. Altrament fa referència al camp semàntic des del qual faig servir la poesia, com una exploració sobre el que no coneixem de l'univers. De l'univers d'avui, els científics poden donar nom a un cinc per cent de realitat química. La resta és matèria fosca. Allò que en la poesia és el no-res.

—És a dir, fa referència a l'eina de coneixement i, alhora, reconeix la dificultat o impossibilitat de coneixement.

—Sí. Exploro, en cada un dels llibres, el límit de cadascun dels gèneres literaris. Però quan faig servir la poesia és perquè vull servir un instrument que ha de tenir tant de *pensiero* com d'instrument en si. Vindria a dir que la millor eina per a la filosofia no acadèmica és la poesia, com també ho és en allò que li és propi, que és l'obertura de significats, des del llenguatge. La paraula arrossega memòria i és un instrument de comunicació. La poesia, ben al contrari, possibilita dir el que no cal que sigui versemblant.

—Què és, finalment, la poesia?

—Vindria a ser l'instrument de la investigació del llenguatge i de la realitat. Perquè arrossega memòria i perquè il·lumina esdevenir. De les arts és també la més individualitzada i entenc que hauria de ser la més arriscada. La poesia no és una medicina per al lector, sinó un laboratori, avui de cèl·lules mare.

“La meva nova poesia contradirà l'anterior”

Vicenç Altaió, traficant d'idees, també és poeta. El volum de la seva obra completa, de 560 pàgines, ho recorda. Ha estat publicat per l'Editorial Moll amb el títol 'Massa fosca'. Però ara que podem redescobrir el poeta Altaió, anuncia a EL TEMPS que canviarà radicalment de to i d'estil.

—Deu ser un laboratori que experimenta, no que fa controls, m'imagino...

—Sí, és clar. Fa experimentació. Per això us deia això del laboratori avui de cèl·lules mare.

—La vostra projecció pública, la de gestor i activista cultural, no ha amagat el poeta?

—Sóc d'una generació en què el saber es socialitza, la informació és a l'abast de tothom i s'obren uns fluxos

de coneixement. En beure a les fonts de l'alta cultura vaig adonar-me que allò més profund no era entès en el seu temps, i malgrat això ajudava a la transformació de la realitat, a un major coneixement, més arriscat. En no voler que la poesia em fos l'espai de la visi-

m'adreço, uns lectors avui potser inexistents.

—**Impressiona el risc que preneu a cada poema. Sembla que us hi vagi la vida. Per vós, un poema deu ser un acte molt transcendent, no?**

—Em sembla que sí. Escric des de la

“Sovint mato,
com a mètode,
el subjecte.
En aquest cas,
hi ha un procés de
despersonalització”

implosió. Portant experiència viscuda, lectura, assaig de coneixement, cap a un nucli abstracte que el poeta ha de configurar, amb la seva melodia abstracta i també anecdòtica. El mètode d'inclusió, al meu entendre, ha de buscar un grau d'experimentació molt alt, a través d'un tap, perquè hi hagi una forta pressió damunt dels elements subjectius, psicològics. En esclatar, ha de prendre la dimensió de la il·luminació, de la bogeria, de la neurosi. La música que ens arribarà venint d'un subjecte serà inèdita. Sovint mato, com a mètode, el subjecte. Escric poemes que escriuen altres. O que altres escriuen amb mi. Hi ha, per tant, un procés de despersonalització.

—**En quins poemes heu arribat més lluny en aquesta despersonalització?**

—En el primer capítol del llibre *Biatànatos o l'elogi del suïcidi*, interessat pels límits del llenguatge i de la moral, vaig fer un gran text collage manllevant i empeltant frases de poetes suïcides. No hi havia res de mi. Però com a enginyer vaig aconseguir posar en evidència que no importava si era un poeta del clàssic oriental o un poeta del rock àcid. El text deia sempre el mateix amb el mateix llenguatge, amb les mateixes frases. En un altre cas, en el llibre *La dona és Mallarmé*, on explorava allò que de dona hi ha en un masculí, agafava pel carrer alguna dona que em pogués captivar com a persona, li escrivia el poema que creia que podia correspondre a la seva configuració: si era una radical feminista, si era una *punky*,

etc. Després, encara hi afegia una biografia inventada amb tota la seva lògica i una imatge lírica manllevada d'una revista. Feia, per tant, el procés a la inversa. Partia del poema per acabar construint la biografia. És el camí que he après de Llull. A vegades parteixes de l'anècdota i vas a la categoria, i d'altres, del concepte al concret. Com també he après de la ciència d'avui que com més sabem d'astronomia, més sabem de nanotecnologia.

—**Penseu que heu cremat etapes en la vostra evolució poètica?**

—Sí. Cada llibre per a mi és una investigació que pretenc que correspongui al coneixement de l'època. Però també hi ha la idea de construir una obra tota ella coherent. El primer llibre, per exemple, *Sempre som afany*, tracta sobre el tema dels límits entre el subjecte i la tradició. En aquell moment estudiava en profunditat, i també en amistat, l'obra, ben diferent, d'un J. V. Foix —llegir, llegir, llegir— d'un Brossa —experimentar, experimentar, experimentar—, d'un Vinyoli —viure, viure i transformar—, d'un Palau Fabre, d'un Perucho, d'un Estellés, d'un Bartra. I em demanava si amb aquelles tradicions tan diverses què podria escriure de bell nou. Per tant, des d'un principi em vaig proposar l'afany d'interpel·lar.

El darrer període, que aquí s'ofereix amb material inèdit, és més deconstruït. També conceptual, perquè el model postmodern traduït en l'espai públic m'havia resultat un fracàs col·lectiu de falsa cultura, d'espectacle. El títol d'aquest període l'anomeno *Per a un teatre del silenci*.

—**Com ha evolucionat el vostre jo al llarg dels anys?**

—Si en el primer període donava veu a un jo líric que fos col·lectiu, he acabat gosant donar veu al col·lectiu i matant el subjecte. En aquest període hi ha una ventrillòquia. No sóc el qui escriu com el qui dona uns materials. Com que entenc que la tècnica és la metafísica i no pas el pensament, jo sóc tècnica. Sóc un artefacte. Sóc tècnica.

—**Com sorgeix el projecte d'aplegar tota la poesia?**

—Aquesta obra poètica és l'exili voluntari. Si no hagués estat perquè una jove estudiosa, Anna Carreras, que n'ha fet el pròleg, va venir a casa com jo anava les tardes dels meus divuit anys a

bilitat més contaminat per la necessitat de la comunicació més immediata, volia així mateix donar pistes per a la seva comprensió. Des d'aquest punt de vista, em vaig desdoblar en el treball d'allò públic, pel qual em vaig inventar el terme de traficant d'idees, i em vaig reservar una alta dedicació a l'exploració i a la recerca des de la poesia. Naturalment, he estat més conegut com a traficant d'idees i espero que el temps em permeti d'estendre la poètica i d'estendre també la política d'aquest traficant d'idees més clarament relacionada amb la poesia.

—**No pensàveu prou en el lector?**

—Escric una poesia per als morts, dels quals vinc —la tradició— i als quals

"No vull una poesia sotmesa a la tirania de la moral, ni que acompanyi la joia o la pena"

veure Foix, no hagués sortit el llibre. Va ser ella que em va proposar de fer un treball sobre aforística, *El cervell i les venes*, que surt aquest mes de maig, i en acabar em va demanar de poder continuar treballant junts i li vaig dir que la nostra generació escrivia en paper carbó i els primers llibres no els tenia a l'ordinador i va picar-los-hi. Sebastià Alzamora, en relançar l'Editorial Moll, em va demanar un llibre inèdit i li vaig oferir la poesia completa, que en el seu 60 per cent és inèdita.

—Quina relació establiu entre la poesia i l'art?

—La meua poesia prova d'esbrinar la part no visible de la realitat i del coneixement. L'art és el paradigma de l'estètica, on la llibertat és més suprema que en la literatura. La literatura arrossega memòria i funció. A més, la relació personal amb artistes com Tàpies o els de la meua generació, Perejaume, Amat, Colomer, Llena, m'ha permès d'escriure des de la seva poètica. Fora de mi. Amb els seus problemes, amb els seus solucions. Així, la meua veu és coral.

—I amb la ciència?

—Jo vinculo sempre la poesia amb la ciència, però no pas l'aplicada, perquè la ciència crea una hipòtesi i elabora un discurs lògic que funciona mentre no hi ha una altra hipòtesi que nega l'anterior. Per exemple, Plató, des del punt de vista de les ciències naturals, creia que el semen era la millor substància de l'ésser humà i es liquava des del cervell. Això té a veure amb les idees platoniques. Aquesta percepció de la reali-

"Si fins ara tenia voluntat de ser cultura, ara voldria escriure per ser persona"

tat és avui purament poètica. La ciència, se la sotmet a una prova. A la poesia, no se li demana més que la seva eficàcia emocional.

—Què voldríeu de la poesia?

—Que no estigués sotmesa ni a la tirania de la moral ni a l'heroïcitat ètica. Ni que fes companyia a la joia o a la pena. Que, com l'art, fos il·luminació.

—Aquesta necessitat dels artistes en la creació poètica no és tímidesa o comoditat?

—No, és ambició intel·lectual. Jo no puc, com a home de cultura, anar sol. Tota la literatura de primer grau, plena de necessitats primàries, fins i tot la necessitat d'escriure, la desterro.

—Hi haurà un abans i un després en la poesia de Vicenç Altaió?

—Ara que puc mirar-me el conjunt d'aquests 25 anys, m'he proposat d'escriure 25 anys més tornant a començar, però capgirant-ho. Si fins ara tenia voluntat de ser cultura, ara que ja tinc una certa cultura feta voldria escriure per ser persona. Veig, per exemple, que la humanitat, per més que sàpiga, en aquesta època de l'hipersaber i l'hiperconeixement, continuem fent col·lectivament molt malament les coses. Intentaré, doncs, una rèplica que contradigui aquella màxima que vindria a dir, "com més sabem, més humans som", perquè no és així. Ara voldria matar l'intel·lectual que he volgut ser, per fer una escriptura humana, tot el contrari del que he fet. En les tradicions que he seguit ha dominat més la línia Foix i la línia investigació. I ara voldria dedicar-me a explorar la línia Vinyoli: principi de realitat i santa follia de ser càntic.

—Per tant, naixerà un nou poeta?

—El poeta és el mateix, però neix ara una nova metodologia. El poeta moltes vegades és un nom, una marca. Per a mi, el poeta sempre és un acte de rebel·lió. Abans, sobre les limitacions del llenguatge. Ara, sobre les limitacions de la vida. Estic disposat a fer una obra que contradigui l'anterior, també de to i d'estil. Vet aquí que Foix sempre em deia, "faci sonets, i després, serà lliure". No li vaig fer cas. He buscat el rigor de la mètrica inventant una música per la nostra època. Però ara escriuré com s'havia escrit abans, amb la música d'abans. Com els clàssics.

Lluís Bonada

Vivim bons temps per als directors de cinema. Des que, a la dècada dels setanta del segle passat, la generació "rebel" del cinema americana, encapçalada per Francis Ford Coppola i Martin Scorsese, va reivindicar la figura del director com a autor global de l'obra cinematogràfica, els realitzadors formen part del nostre imaginari cinèfil, de manera que, a l'hora de triar una pel·lícula, l'escollim pel seu director moltes més vegades que pels seus intèrprets.

Però no sempre va ser així. Abans de la irrupció dels autors, les pel·lícules eren, sobretot, de les productores. Els grans estudis triaven actors, guionistes, equip tècnic i director, segons les seues particulars lleis del màrqueting, i el veritable autor d'un film era el personatge que havia aconseguit reunir totes aquestes peces per fer un producte comercial. Pocs directors de cinema van fugir d'aquest sistema de producció i van traspasar la frontera de l'anonimat